

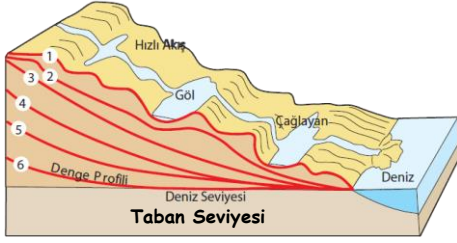

Dış Kuvvetler - Akarsular

www.cografyaninkodlari.com

Akarsular en geniş etki alanına sahip dış kuvettir. Karaların %70'inde etki edebilirler.

Denge Profili: Akarsuyun aşındırma yapması ile arazinin 1.profilinden 6.profile gelmesi, taban seviyesine yani denizle aynı seviyeye yaklaşmasıyla yatak eğiminin aldığı şekildir.

Denge Profiline ulaşmamış akarsu özellikleri

- ✓ Yatak eğimi fazladır.
- ✓ Aşındırma gücü fazladır.
- ✓ Enerji potansiyeli fazladır.
- ✓ Akış hızı fazladır.
- ✓ Akarsuda ulaşım yapılamaz.
- ✓ Tarım arazilerini sulama zordur.
- ✓ Derine aşındırma fazladır.
- ✓ Taban seviyesinden uzaktır.

Aşınım Şekilleri

Akarsuyun Aşındırmasını Arttıran Faktörler

- ✓ Akış hızının artması.
- ✓ Eğimin artması.
- ✓ Su miktarının artması.
- ✓ Dirençsiz kayaların fazlalığı.
- ✓ Akarsu yatağının daralması.

Plato: Akarsular tarafından yarılmış yüksek düzlüklere plato denir.

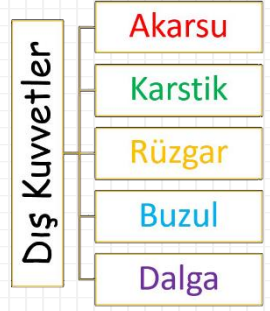
Şelale: Arazideki eğim kırıklıklarından dolayı yüksekten düşen sulara verilen isimdir. Daha küçük olanlarına **çağlayan** denir.

Dev Kazanı: Yukarıdan düşen suların düştüğü yeri oymasıyla oluşan çukurlardır.

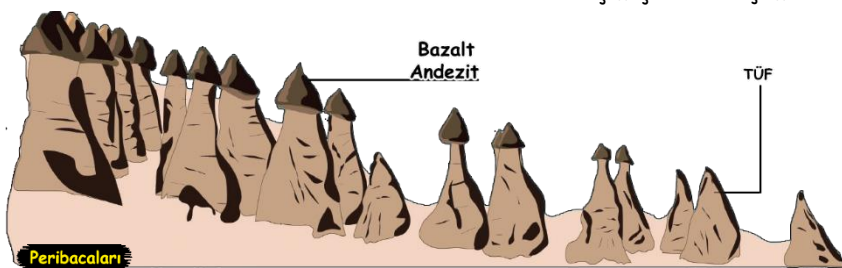
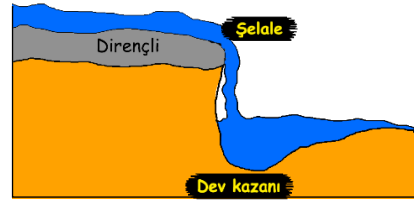
Kırgıbayır: Kurak ve yarı kurak alanlarda bitki örtüsünün seyrek olduğu yerlerde, birbirinden keskin sırtlarla ayrılmış yarıntılardır.

Peneplen: Akarsu aşınımının son evresinde oluşan deniz seviyesindeki yüzeyi az engebeli geniş düzlüklendir.

Peribacaları: Üst kısmında Bazalt ve Andezit gibi sert kayaların alt kısmında tuf gibi aşınabilir kayaların bulunduğu, selinti sularıyla oluşmuş sütun biçimindeki yükseltilerdir.

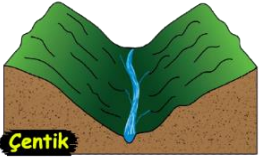

- ✚ Plato
- ✚ Şelale
- ✚ Dev Kazanı
- ✚ Kırgıbayır
- ✚ Peneplen
- ✚ Peribacaları
- ✚ Vadi

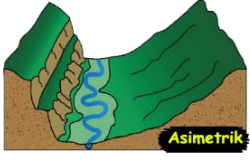

Vadi: Akarsuyun yatağını aşındırması sonucunda oluşan çanaklardır.

Çentik Vadi: Akarsuyun aşındırma gücünün fazla olduğu yerlerde profili ' V ' şeklinde olan vadilerdir.

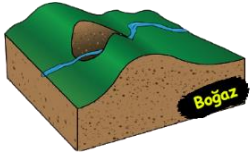
Asimetrik Vadi: Farklı dirençlerde kayalar dan oluşan arazide dirençsiz kayaların ol - ğu tarafın daha fazla aşınmasıyla oluşmuş vadilerdir. Dirençli taraf daha dik kalır.

Kanyon Vadi: Farklı dirençteki tabakaların özellikle kolay aşınan malzemelerin farklı aşınması sonucunda oluşmuş yamacı dik, taraçalı vadilerdir.

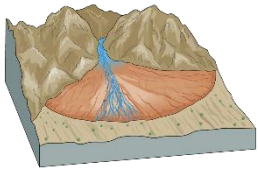
Tabanlı Vadi: Akarsuyun aktığı yatağı za - manla genişletmesi sonucunda oluşan vadi - lere verilen isimdir.

Boğaz Vadi: Dağ sıralarının enine yarılması Sonucunda oluşan vadilerdir. Yarma vadiler olarak da adlandırılırlar.

Birikim Şekilleri

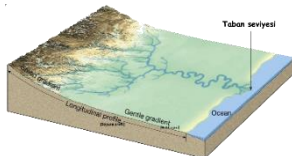
Birikinti Konisi: Akarsuyun getirdiği malze - melerin yamaçta birikmesi sonucunda olu - şurlar. Birikinti yelpazesi de denir.

Dağ Eteği Ovası: Birikinti konilerinin dağ eteğinde zamanla birleşip büyümesiyle oluşmuş şekillere verilen isimdir.

Dağ İçi Ovası: Akarsuyun taşıdığı malze - meleri eğimin azaldığı yerde biriktirmesi sonucunda oluşan ovalardır.

Taban Seviyesi Ovası: Akarsuyun taşıdığı malzemeleri eğimin azalmasıyla beraber ta - ban seviyesine yakın yerlerde biriktirmesi sonucunda oluşurlar.

- ✚ Birikinti Konisi
- ✚ Birikinti Yelpazesi
- ✚ Dağ eteği ovası
- ✚ Dağ içi ovası
- ✚ Taban seviyesi ovası
- ✚ Irmak adası
- ✚ Delta

Irmak Adası: Yatak eğiminin azaldığı yerde malzemelerin akarsu içinde birikmesi sonucunda oluşan şekillerdir.

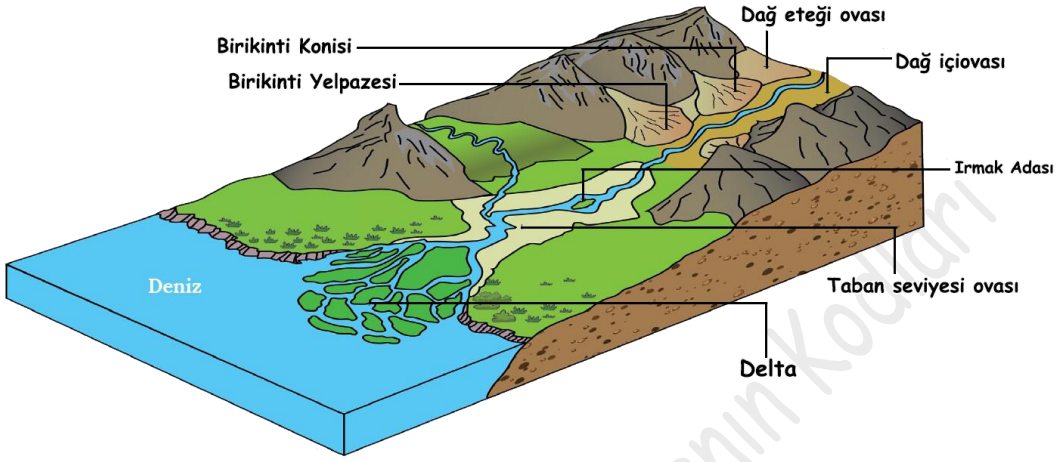

Delta ovası: Akarsuyun taşıdığı malzemeleri denize boşalttığı yerde oluşan 'D' harfine benzeyen çıkıntılardır.

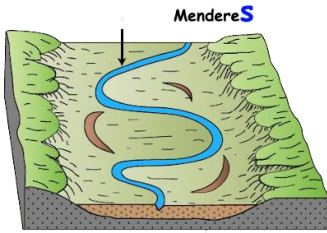
Delta ovası oluşumu için :

- Sığ bir deniz olmalı.
- Akarsu bol Alüvyal taşımalı.
- Kıyıda güçlü dalgalar olmamalı.
- Gel-git etkili olmamalı.
- Kıta sahanlığı geniş olmalı.

Aşınım ve Birikim Şekilleri

Menderes: Akarsular eğimin az olduğu yerlerde önüne çıkan engebeleri aşamaz, yön değiştirerek büklümler oluşturur ve menderes şekli ortaya çıkar.

Menderes oluşan akarsuda:

- Aşındırma gücü azalır.
- Yatak eğimi azalır.
- Akarsuyun boyu uzar.
- Biriktirme artar.
- Derine aşındırma azalır.
- Yana aşındırma artar.

- Menderes
- Seki (taraça)

Seki: Yatağına Alüvyal yaymış akarsuyun yeniden canlanarak derine aşındırma yapması sonucunda etrafında basamaklar oluşturduğu şekillere verilen isimdir.

